

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 364.694-053.3/.6:355.01:616.98

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Альтанова А.Б., кандидат педагогічних наук (al.altanova@gmail.com)

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

За даними Державної служби статистики України, станом на 1 січня 2021 року в Україні зареєстровано 163,9 тисячі дітей з інвалідністю. Фондом ЮНІСЕФ підраховано, що кожна 10-та дитина має інвалідність. Епідемії, збройні конфлікти та катастрофи збільшують кількість випадків інвалідності серед дітей. У будь-якій громаді, яка постраждала від кризи, діти та дорослі з інвалідністю поки залишаються однією з найбільш маргіналізованих груп населення.

Відповідно до Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»:

- *інвалідність* – міра втрати здоров'я у зв'язку із захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження життєдіяльності особи, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист;

- *реабілітація осіб з інвалідністю* – система медичних, психологічних, педагогічних, фізичних, професійних, трудових, фізкультурно-спортивних, соціально-побутових заходів, спрямованих на надання особам допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, трудової адаптації та інтеграції в суспільство, а також забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації і медичними виробами [1].

Всесвітня організація охорони здоров'я визначає реабілітацію як процес, метою якого є досягнення та підтримання особою з інвалідністю оптимального рівня фізичного, сенсорного, інтелектуального, психологічного та соціального функціонування.

Рання реабілітація дітей з інвалідністю раннього віку (до 7 років) забезпечує комплексний підхід до дитини з інвалідністю, який полягає в поєднанні різних видів та форм реабілітації, та здійснюється відповідно до їх індивідуальних програм реабілітації [1].

Соціальна реабілітація (абілітація) спрямовується на оптимізацію і коригування ставлення дітей з інвалідністю до своїх вад, становища в сім'ї та суспільстві, виховання у них навичок до самообслуговування, адаптацію в навколишньому середовищі. Вона передбачає навчання дитини з інвалідністю основних соціальних навичок, пристосування побутових умов до потреб дитини з інвалідністю, педагогічну корекцію з метою вироблення та підтримання навичок автономного проживання, стереотипів безпечної поведінки, опанування навичками захисту власних прав та інтересів, самоаналізу та отримання навичок позитивного сприйняття себе та оточуючих, навичок спілкування, забезпечення автономного проживання у суспільстві з необхідною підтримкою (соціальний, медичний, юридичний

супровід, побутові послуги), протезування, ортезування, забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації, санаторно-курортне лікування відповідно до медичних показань [1].

В Україні сформована система нового виду установ – інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ), які реалізують права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти та виконують такі завдання, як комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини; психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги та системний та кваліфікований супровід дитини з інвалідністю [2]. Постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. внесені певні зміни до діяльності ІРЦ, зокрема, введено нове поняття «мобільний інклюзивно-ресурсний центр» – автомобільний транспортний засіб спеціального призначення, обладнаний для проведення комплексної оцінки та здійснення системного кваліфікованого супроводу осіб з особливими освітніми потребами; визначені та деталізовані категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів) дітей з інвалідністю (інтелектуальні; функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві); фізичні; навчальні; соціоадаптаційні (особистісні, середовищні труднощі); соціокультурні (зокрема, взаємодія з представниками осередків окремих культур, отримання інформації засобами жестової мови тощо) [3].

З 2019 року запроваджений новий механізм забезпечення заходами з реабілітації дітей з інвалідністю за принципом «гроші ходять за людиною», що дозволить забезпечити адресність, прозорість та підвищити якість надання реабілітаційних послуг.

Пандемія COVID-19 та війна в Україні спричинили такі виклики щодо реабілітації дітей з інвалідністю:

- *доступ до охорони здоров'я.* Особи з інвалідністю, особливо діти зазнають більш високого ризику погіршення стану здоров'я, ніж населення у цілому, можуть потребувати послуг спеціалізованої допомоги;

- *доступ до абілітаційних та реабілітаційних послуг,* які мають ключове значення для підтримання хорошого стану здоров'я, самостійної діяльності, збереження економічної продуктивності та ведення змістовного життя;

- *доступ до достатнього життєвого рівня та соціального захисту,* що включає достатнє харчування, одяг та житло, безперервне поліпшення умов життя, соціальний захист без дискримінації за ознакою інвалідності;

- *доступ до освіти.* Деякі діти з інвалідністю не можуть здобувати освіту дистанційно, тому що у них особливі потреби. Їм потрібно більше часу й допомоги у процесі навчання. Їм може бути потрібно пояснювати матеріал повільніше, кілька разів, а також забезпечувати прямий людський контакт;

- *доступ до праці та зайнятості.* Осіб з інвалідністю слід заохочувати до праці, а не тільки платити їм державні допомоги. Наявна система професійно-технічної освіти не пристосована належним чином до потреб осіб з інвалідністю, тому багато хто з них не може отримати кваліфікацію і знайти добре оплачувану роботу;

- *проблема соціальної ізоляції людей з інвалідністю, які живуть у спеціалізованих установах.* Розвиток та адаптація дітей особливо ускладнюються в умовах госпіталізму.

- *гендерні аспекти проблем осіб з інвалідністю.* Загалом дівчата з інвалідністю зазнають підвищеного ризику насильства, експлуатації та наруги порівняно з іншими особами. Існує також потреба у підвищенні рівня обізнаності щодо прав жінок і дівчат з інвалідністю і щодо перехресної дискримінації, якої вони зазнають.

- *забезпечення принципу «Нічого для нас без нас» та ефективної участі осіб з інвалідністю, зокрема дітей з інвалідністю, під час ухвалення рішень з питань, що стосуються їхньої життєдіяльності, через організації, що їх представляють.*

Криза, спричинена COVID-19 та військовою агресією, загострила проблеми реабілітації людей з інвалідністю та, зокрема, дітей, котрі належать до цієї категорії, та необхідність пошуку інноваційних комплексних підходів до їхнього вирішення.

Перелік покликань

1. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 765 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#n198>